

*Архітектурні візерунки
маловідомих палаців.
Казковий замок для доньки адмірала
та палац для Музи Шопена*

*Краєзнавчий проект НТБ ВНТУ
«Вінниччина: Terra incognita»
частина III*

Митки, палац адмірала Чихачова

В жовтні 2018 року Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА обрав унікальні архітектурно-паркові об'єкти, «від яких віє історією та які здатні своїми якостями дивувати людей». В цей перелік входить садиба Миколи Матвійовича Чихачова, що розташована в селі Митки.

Знаходяться Митки у 14 км від Бару, районного центру, на берегах двох річок: Немія та Лядова, які впадають в Дністер. Ця місцевість вважається найвищою точкою у районі.

Село відоме, принаймні з XVI ст. під назвою Митківці, перша письмова згадка є в люстрації, датованій 1493 роком. На південний схід від Миток є залишки поселення ранньозалізного віку VIII – VII століть до нашої ери, що свідчить про давню історію цієї місцини.

**На фото: палац в Митках з
висоти пташиного
польоту**

Микола Матвійович Чихачов – видатний дослідник, офіцер, що всього в житті добився власним розумом, працьовитістю та ще трохи завдячуючи Фортуні.

Після закінчення навчання в Морському корпусі, отримав звання гардемарина. За свій довгий життєвий шлях, піднявшись на всі щаблі кар'єри морського офіцера, дослужився і мав звання генерал-ад'ютанта Олександра III, адмірала російського морського флоту. Він приймав участь в Амурській експедиції Невельського, був дослідником острова, очолював партію по розвідці родовища вугілля на Сахаліні, заснував тут першу російську фортецю. Обіймав посаду начальника штабу Сибірського флоту. Брав участь у російсько-турецькій війні, керував морською обороною Одеси, за що був удостоєний звання почесного громадянина Одеси. Його ім'ям названі острів в затоці Ольги, мис в Амурському лимані, залив в Татарській протоці. Був керуючим Морським міністерством, головою Департаменту промисловості, наук і торгівлі Державної Ради, директором-розпорядником Російського товариства пароплавства і торгівлі.

М. М. Чихачов сприяв науково-дослідній діяльності видатного хіміка Д. І. Менделєєва. В 1890 році Дмитро Іванович Менделєєв, після 30 років викладання, був змушений піти з університету в знак протесту проти утисків студентів і через конфлікт з ректором та міністром освіти. За ініціативою Чихачова його запросили на роботу у військово-морське відомство. Адмірал залучив Дмитра Івановича до розробки бездимного пороху, допоміг у створенні лабораторії, результатом цих досліджень з'явився піроколлодійний порох.

Микола Матвійович був почесним членом Імператорського Російського географічного товариства та нагороджений багатьма орденами, серед яких: Білого Орла, Святого Олександра Невського, діамантовим знаком до цього ордену, Святого Володимира 1-го ступеня. Він був меценатом, вкладав гроші у культурний розвиток Подільської губернії, один із перших на Вінниччині запровадив вирощування нової для нашого краю сільськогосподарської культури – цукрового буряка.

**На фото: пам'ятник-бюст
М. М. Чихачову на могилі в
Псковській області**

Митки мирно облаштувалися на подільських підгірках і цікаві тим, що у лісових хащах, які колись були розкішним парком, захоався казковий палац-фортеця з жовтої англійської цегли. Це і є палац адмірала Чихачова.

Замок височіє на галявині колишнього парку, в якому, за місцевими легендами, липами було висаджено ім'я улюбленої доньки адмірала – Софії. Дружина Чихачова, Євгенія Федорівна, народила дев'ятеро дітей, але саме для Соні, батькової улюбленої доньки, було побудовано цей палац. За місцевими переказами, панянка, побувши в Митках доволі короткий час, повернулась в Петербург і більше ніколи не з'являлась у маєтку.

Побудував Чихачов палац на цьому місці, бо завдяки своїй посаді йому було відомо, що саме в Митках буде побудована станція залізничної гілки, яка, до речі, діє і донині, і сюди буде зручно добиратися залізницею чи то з Одеси, чи то навіть з Петербургу.

«Російське товариство пароплавства і торгівлі», яке очолював Чихачов, було великою напівдержавною акціонерною компанією. Новозбудована Одеська залізниця, частина якої проходила східним Поділлям, деякий час керувалась якраз цією компанією. Скоріш за все, саме в той час Микола Матвійовичі придбав землю в Митках під будівництво. Чихачов, до того ж, трохи пізніше придбав маєток у Мурованих Курилівцях, який був розташований в 30 км від Миток та слугував йому за офіційну резиденцію.

У 1880-х роках від станції Жмеринка до Могилева-Подільського таки проклали лінію Південно-Західної залізниці, коля пройшла околицею і землями села. Завдяки вдалій купівлі Митківського маєтку, Чихачову дісталися найкращі угіддя села – 886 десятин, а одна десятина – це майже 1,1 га. За короткий час Чихачов так розбагатів, що мав вже кілька гуралень, в тому числі в Митках і Мартинівці, та кілька цукро заводів.

Вже станом на 1903 рік кількість земель у підприємливого адмірала становила 1115 десятин.

Аби звести замок, Микола Матвійович звозив сюди будівельні матеріали з усього світу, не шкодував ані часу, ані грошей. В Англії була підібрана жовта цегла з унікальним відтінком. З часом на її поверхні з'явилося слюдяне покриття, що захищало цеглу від руйнування. У той час це була дуже велика дивина, але хазяїн хотів, щоб все тут вражало та дивувало. Будували палац впродовж 25 років, закінчивши його в 1905 році.

Палац асиметричний, кожна сторона – фасадна та виглядає по різному і має свою особливість: балкони, сходи, або «ламаний» дах. Споруда збудована в змішаному готичному і романському стилі, схожа на романтичні середньовічні готичні замки Англії, що подібні своїм виглядом до фортець. З одного боку будинку розташована триярусна башта з оглядовим майданчиком.

Розкішні мозаїчні вікна, мармурові сходи та вражаючі дубові двері збереглись донині. Палац адмірала Миколи Чихачова є єдиною будівлею нашої країни у стилі англійського класицизму. Дизайн архітектора Леонта Леонова-Вендровського вдовольняв запити будь-якого аристократа. Основна увага зодчого була приділена раціональному плануванню та задоволенню підвищених потреб того часу і загальній комфортності заміського багатого житла. З великим смаком спроектовані та виконані дивовижні балкони, арки, нефи та барельєфи. У садибі є великий підвал з підземними ходами.

Навколо палацу в найкращих традиціях британських лордів був посаджений знаменитим майстром садово-паркового мистецтва Діонісієм Макклером парк на 10 гектарах з багатим рослинним ландшафтним різноманіттям та каскадом із трьох ставків, які на жаль не збереглися.

З 1926 року в палаці, як і дотепер, розташована сільська школа.

В роки війни в будівлі розміщувався госпіталь, але війна палацу не зачепила, залишивши неушкодженим. А от після війни прийшов з Бару наказ розібрати палац, а будівельні матеріали перевезти до райцентру. Все село, включаючи жінок, зібралось на захист свого «скарбу». Зі «зброї» селяни мали лише граблі та сапи. Але будівлю відстояли – і «великі начальники» залишили в спокої це архітектурне чудо.

В школі є невеличкий музей, де школярами зібрані інструменти побуту різних часів – від кам'яних ножів до дерев'яних ложок. Коли в 1930 році в селі заснували артіль художньої вишивки, то вишивання стали викладати учням і головним шкільним екзаменом було саме вишивання. Кращі роботи майстринь експонувались на Всесвітній виставці 1969 року у Монреалі, то ж не дивно, що у школі функціонує музей подільської вишивки.

У башті з вітражами ще у 1970-х роках була колекція картин Чихачових, також там був портрет Софії.

Навіть в наш час вражають «енергоефективні» технології столітньої давнини для утеплення цієї унікальної споруди, бо тут в приміщеннях завжди тепло, дотепер для опалення користуються котельнею з справним керамічним водогоном, до якого надходить вода з «панської» криниці.

За довгі роки існування палацу, знаменита англійська цегла втратила свій оригінальний колір, позеленіла і вкрилась грибком. В 1983-му році була проведена велика робота по відновленню первісного вигляду будівлі. Можна лише собі уявити скільки зусиль було вкладено, щоб реконструювати кожну окрему цеглину (!!!), і тепер замок чарує своїм сонячним блиском.

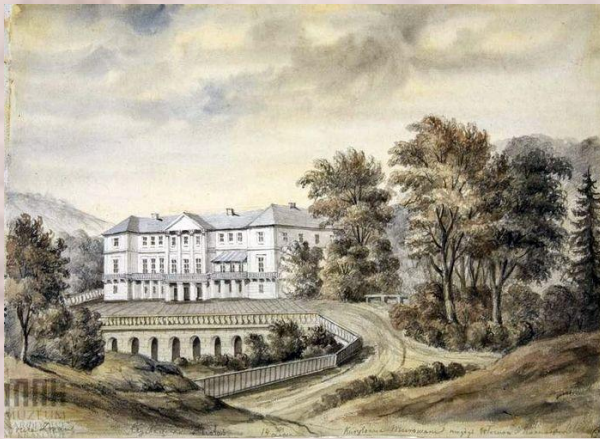
Муза Фредеріка Шопена

Крім Миток, як вже згадувалось, з ім'ям адмірала Чихачова на Вінниччині пов'язані Муровані Курилівці. У 1867 році великий ошатний палац у Курилівцях, який належав раніше сім'ї Станіслава Комара, придбав адмірал Чихачов, і зробив його своєю резиденцією. Тоді, за законами Російської імперії, спадкоємці польських шляхтичів могли продавати свої маєтки лише росіянам.

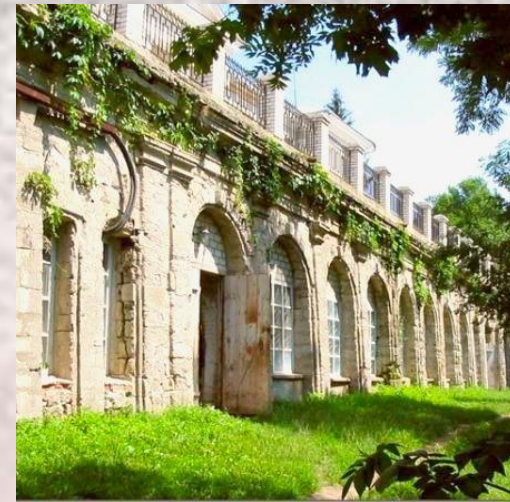
Вздовж крутих берегів річки Жван, біля давнього тракту з Кам'янець-Подільського до Могилева, лежать Муровані Курилівці. Цей тракт був закладений колись заможною подільською родиною Чурилів і називалось поселення спочатку Чурилівці, можливо, отримавши назву від імені свого хазяїна козака Чурила. Вперше в письмових джерелах поселення згадується у 1493 році. «Мурованими» Чурилівці почали називатися у XVI столітті, коли тут збудували на схилі річки замок, вимуруваний з місцевого вапняку.

У XVIII столітті, в російський період історії Мурованих Курилівців, Катерина Косаківська була тут хазяйкою палацу, який отримала у спадок. Відрізнялася вона гострим і в'їдливим розумом та мала глибоку антипатію до Росії і її прихильників.

Після того, як Поділля в 1793 р. увійшло до складу імперії Романових, вся польська шляхта мала в Петербурзі присягнутися на вірність російській імператриці Катерині II. Косаківська відмовилася присягнутися царственній тезці і за це поплатилася своїми немаленькими маєтками. Її власність государиня відібрала та передала Станіславу Комару, лояльному до російської влади. Походив він з не дуже заможної родини, тож йому, як манна небесна, дісталися землі, що належали Катерині Косаківській, а це чотири містечка і 36 поселень, в яких мешкало більше 10000 підданих.

**Акварелі Наполеона Орди «Палац родини Комарів»
1871 - 1873 рр.**

На фото: залишки старовинного муру та приміщення оранжереї, де раніше був зимовий сад

Перед Станіславом Комаром стала проблема: маєтків багато, а «статусної» резиденції, яка б тішила його теперішнє марнославство, не було.

Вибираючи місце серед своїх нових володінь, граф Комар шукав місцину з історією, а тому він обрав Чурилівці з старовинним панським маєтком, де частково збереглися рештки патріархального палацу XVI століття, що належав родині Чурилів. Руїни палацу не були придатні для відбудови, новий власник спорудив на тому місці у 1805 році розкішний палац. Амбітний граф Станіслав наказав побудувати його в стилі Луврського замку.

Палац, що включав в свою композицію частину старих замкових укріплень, спорудили з урахуванням складного рельєфу місцевості і, тому, з головного фасаду будівля була двоповерхова, а з боку парку – триповерхова. З паркової сторони на першому поверсі розташувалася оранжерея, її дахом слугує тераса. Ця частина палацу, навіть зараз, виглядає дуже велично.

На світлинах: парковий фасад палацу з терасою, парадний фасад з портиком, залишки триаркового кам'яного паркового мостика

Після смерті графа Станіслава палац перейшов у спадок його дітям.

Після подавлення антиросійського польського повстання в 1830 році та побоюючись репресій, члени родини Комарів спішно виїхали з України та оселились у Римі, зрідка навідуючись до родинного маєтку у Курилівцях.

Старша донька Станіслава Комара, Дельфіна, вийшла заміж за Мечислава Потоцького, сина сумнозвісного Станіслава Щенсного Потоцького, про якого ми розповідали у II частині «Архітектурних візерунків». Шлюб був невдалим, Мечислав вів розгульне життя та знущався над дружиною, і у 1830 році Дельфіна втекла разом з родиною, покинувши чоловіка, який після судового рішення до кінця життя виплачував їй пенсію в розмірі 100.000 франків на рік.

На світлинах: Дельфіна Потоцька (Комар)

Дельфіна була непересічною особистістю, вона відзначалася вродою, розумом, артистичними здібностями, її талантами захоплювалися відомі художники, письменники і поети.

Панна Потоцька виїхала до Парижа та поринула у вир світського життя. Відома європейська красуня, вона надихала та зачаровувала не тільки геніїв, а й вельмож. В неї були закохані Фердинанд (герцог Орлеанський, син короля Франції Луї Пилипа), Великий Князь Михайло (спадкоємець престолу, молодший брат російського імператора), Жером Бонапарт (брат французького імператора Наполеона).

Серед прихильниць Фредеріка Шопена, видатного польського композитора та піаніста, якого ще називали музичним Гейне, виділялася панна з України – Дельфіна Потоцька. Вона отримала гарну музичну освіту (є відомості, що Дельфіна навчалася вокального мистецтва в Італії), та була знана, як обдарована співачка з чудовим тембром голосу.

На фото: Дельфіна Потоцька (Комар) у зрілому віці на портреті роботи Поля Делароша та Фредерік Шопен

Ференц Ліст у своїй книзі «Ф. Шопен» писав: «Шопен часто посещал мадам Комар и ее дочерей, кн. Людмилу Бово и кн. Дельфину Потоцкую, ставшую благодаря красоте, необыкновенной обаятельности и остроумию одной из самых восхитительных цариц салонов. Он ей посвятил свой второй концерт, одну из частей которого составляет *Adagio ...*» За словами Ф. Ліста, «її талант, її чарівний голос зачаровували Шопена, і він пристрасно віддавав себе у владу його чарівності». Дельфіна з сестрами займалися вокалом з Шопеном та була його найкращою ученицею. Стосунки вчителя і учениці переросли спочатку у дружні почуття. Шопен надзвичайно цінував прекрасні риси її характеру: чуйність і доброту. Їх роман був бурхливим і довгим — чотири роки, наповнених пристрасстю. Надалі, вони до кінця його життя залишалися друзями. Дельфіна надихала Шопена як Муза, він присвячував їй свої твори: «Другий Концерт для фортепіано фа мінор» (опус 21) та знаменитий вальс, відомий як «Вальс-хвилинка».

Коли композитор помирає у Парижі, Потоцька була в Італії, та, дізнавшись про тяжкий стан свого друга і вчителя, вона поспішила до Парижа. Побачивши її, Шопен вимовив: «Це тому Бог ще не покликав мене до себе, бо хотів мене ущасливити її виглядом».

У своїй книзі Ференц Ліст так описує смерть Шопена: «Графиня Дельфіна Потоцкая, присутствовавшая в эту минуту, была глубоко растрогана и плакала. Он заметил ее стоящей в ногах постели, высокую, стройную, в белом, похожую на прекраснейшего ангела... Когда ему стало немного легче, он попросил ее спеть. Сначала подумали, что он бредит, но он настойчиво повторил свою просьбу... и графиня, сдерживая рыдания, запела... Шопен, казалось, меньше страдал, пока ее слушал. Она спела известный гимн богородице... «Как хорошо! Боже мой, как хорошо! – сказал Шопен. – Еще... Еще!»»

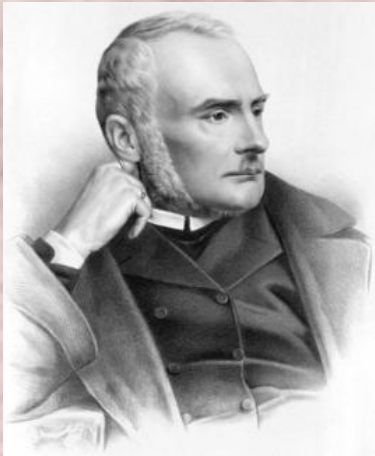
**«Смерть Шопена»,
гравюра 1895 року**

Роки йшли, і час брав своє, але й в зрілому віці Дельфіна Потоцька була здатна полонити чоловіків. Її знаменитим коханцем став французький художник, історичний живописець Поль Деларош.

Поль Деларош – автор відомого портрета Петра I, один з найпопулярніших художників своєї епохи. Картини митця зберігаються в паризькому Луврі, в Сент-Джеймському палаці Лондона, в російському Ермітажі. Закоханих розлучила у 1856 році смерть художника.

Ще з одним польським генієм, Зигмунтом Красинським, Дельфіну пов'язало взаємне кохання. Вона стала Музою поета, ліричні вірші якого були визнані перлинами польської поезії. Зигмунт Красинський – один з найвизначніших польських поетів епохи романтизму, для поляків його ім'я стоїть поряд з іменами Адама Міцкевича та Юліуша Словацького.

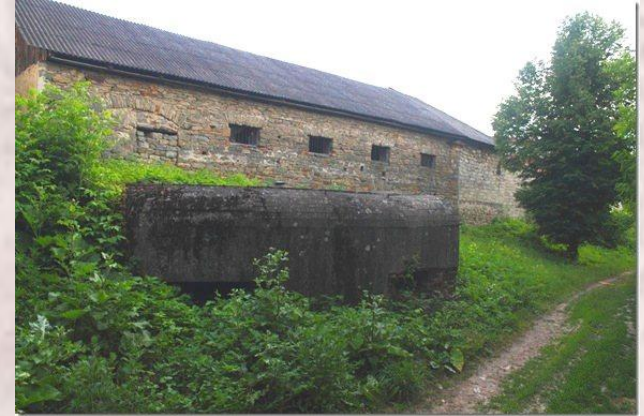

Дельфіна Потоцька була найбільшим коханням його життя, що описане в тисячах їх листів (з них збереглося близько 700).

Красинський присвятив своїй пані Д. рядки: «Молись за мене, щоб у Бога в небі по віках віків колись зустрів я тебе». Дельфіна пережила Зигмунта, як і Фредеріка Шопена та Поля Дероша. Митець помер у 1859 році, Дельфіна Потоцька пережила його на 18 років. Вона пішла у небуття у 70 літньому віці та похована на старовинному паризькому кладовищі.

Палацу Комара «пощастило». На відміну від більшості знесених «до основи» панських маєтків, його не знищили у 1920-ті роки, а тільки розграбували. Врятували цей шедевр військові, тому що їм будівля була потрібна для використання в своїх цілях.

Поряд з садибою – Дністер, а недалеко, за річкою – була розташована буржуазна Румунія, тому комплекс палацу став центром місцевого укріпрайону, а потім важливою частиною «Лінії Сталіна», про що нагадують нам бетонні коваки ДОТів, що зачаїлися на території парку.

На фото: ДОТ; палац з висоти пташиного польоту

На сьогоднішній день у палаці Комара розташована санаторна школа-інтернат для дітей з порушенням серцевої-судинної системи. Цей старовинний замок, що був свідком багатьох історій і драм, та втратив сьогодні своє вишукане «обличчя», має отримати кошти з державного та обласного бюджету на відновлення фасаду в розмірі понад 8 мільйонів гривень.

На фото: сучасне внутрішнє оздоблення кімнат палацу

Цілюще джерело

Поряд з Мурованими Курилівцями є відоме животворне джерело «Регіна», назване на честь Регіни, доньки колишнього власника самого джерела та навколишніх земель поміщика Собанського.

Панночка приїхала сюди з Петербургу на лікування хвороби шлунку та відпочинок. Завдяки чарівній водиці, дівчина зцілилась. З огляду на цей факт, про цілющі властивості джерела пішов широкий розголос і Олександр Собанський заснував тут виробництво по розливу у пляшки мінеральної води, лікувальні властивості якої підтвердили медики.

Син пана Собанського провів в Варшаві дослідження «Регіни», яку по якості прирівняли до відомих на той час в Європі мінеральних вод. Виявилось, що вона містить натрій, калій, магній і навіть срібло.

Це джерело діє і понині, даруючи свою цілющу воду не тільки українцям, а й жителям Німеччини, Франції, Австрії та багатьох інших країн.

*Чергову нашу розповідь про історію архітектурних скарбів
Вінницького краю хотілось би закінчити поетичними рядками
Мазур Наталії :*

*Моя земля! Поділля! Краю отчий!
Твої хліба хай колосяться в полі,
Зозуля літ багато нап prorочить
Щасливої, заквітчаної долі.*

Джерела, які є в фондах НТБ

Малаков, Д. В. По Восточному Подолью (От Жмеринки до Могилева-Подольского) [Текст] / Д. В. Малаков. – Москва : Искусство, 1988. – 167 с.

Використані електронні джерела

m a d m a x Спадщина. Муровані Курилівці. Палац. Частина 1 /Наследие. Мурованные Куриловцы. Дворец. Часть 1 [Електронний ресурс] / m a d m a x // веб-сайт: «ЖЖ». – Режим доступу: <https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/471635.html> – Дата перегляду 03.03.2019. – Назва з екрану.

m a d m a x Спадщина. Муровані Курилівці. Палац. Частина 2 /Наследие. Мурованные Куриловцы. Дворец. Часть 2 [Електронний ресурс] / m a d m a x // веб-сайт: «ЖЖ». – Режим доступу: <https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/471816.html>. – Дата перегляду 03.03.2019. – Назва з екрану.

m a d m a x Спадщина. Митки. Палац Чихачова /Наследие. Митки. Дворец Чихачева [Електронний ресурс] / m a d m a x // веб-сайт: «ЖЖ». – Режим доступу: <https://m-a-d-m-a-x.livejournal.com/429148.html>. – Дата перегляду 03.03.2019. – Назва з екрану.

Боднар Влад Вінницький палац заманював женихів для дочки російського адмірала. Його з вилами відстояли селяни [Електронний ресурс] / Влад Боднар // веб-сайт «VLASNO». – Режим доступу: <http://vlasno.info/spetsproekti/2/tourism/item/4819-vinnytskyi-palats-zamaniuvav-zhenykhiv-dlia-dochky-rosiiskoho-admirala>. – Дата перегляду 01.02.2019. – Назва з екрану.

Бондаренко Андрій Муровані Курилівці [Електронний ресурс] / Андрій Бондаренко // веб-сайт «Україна Інкогніта». – Режим доступу: <http://ukrainaincognita.com/node/3324>. – Дата перегляду 6.09.2018. – Назва з екрану.

Вольська Людмила У пошуках зв'язків великого поляка Фредеріка Шопена з Україною [Електронний ресурс] / Людмила Вольська // веб-сайт: ««день day.kyiv.ua»». – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/kultura/uposhukah-zvuzazkiv-velikogo-polyaka-frederika-shopena-z-ukrayinoyu>. – Дата перегляду 07.03.2019. – Назва з екрану.

Курбанова Альбіна В Мурованих Курилівцях: палац, який цариця подарувала Комарам [Електронний ресурс] / Альбіна Курбанова// веб-сайт: «20 хвилин». – Режим доступу: <https://vn.20minut.ua/Podorozhi/v-murovanih-kurilivtsyah-palats-yakiy-tsaritsya-podaruvala-komaram-10520725.html>. – Дата перегляду 19.02.2019. – Назва з екрану.

Лист Ф. Ф. Шопен [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://glierinstitute.org/ukr/study-materials/3/list-shopen.pdf>. – Дата перегляду 11.03.2019. – Назва з екрану.

Митки. Палац Чихачьова [Електронний ресурс] // веб-сайт: «КолоКрай». – Режим доступу: <http://kolokray.com/uk/f/mitki-dvorets-chihachova.html>. – Дата перегляду 01.02.2019. – Назва з екрану.

Мніх Антоніна Історія подільського Гогвортсу [Електронний ресурс] / Антоніна Мніх // веб-сайт: «Укрінформ Мультимедійна платформа іномовлення України». – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2610543-istoria-podilskogo-gogvortsu.html>. – Дата перегляду 15.03.2019. – Назва з екрану.

м-р Брут Адміральські Митки [Електронний ресурс] / м-р Брут // веб-сайт: «Тут був Я Мандрі з фотоапаратом. Україною і світом». – Режим доступу: <http://tutbuu.com/?p=3605>. – Дата перегляду 01.02.2019. – Назва з екрану.

Муровані Курилівці [Електронний ресурс] веб-сайт: «Замки та храми України». – Режим доступу: <https://www.castles.com.ua/n111n.html>. – Дата перегляду 09.01.2019. – Назва з екрану.

Оленін Андрій «Подільський Хогвартс» зберігає багато таємниць адмірала Чихачова. На будівництво палацу у Вінницькій області цеглу везли з Лондона [Електронний ресурс] / Андрій Оленін // веб-сайт: «VLASNO». – Режим доступу: <http://vlasno.info/spetsproekti/2/tourism/item/27207-podilskyi-khohvarts-zberihaiie-ba>. – Дата перегляду 08.01.2019. – Назва з екрану.

Осетрова Галина Ангел з обличчям Дельфіни [Електронний ресурс] / Галина Осетрова // веб-сайт: «Подільчанин». – Режим доступу: <http://podolyanin.com.ua/history/12424/>. – Дата перегляду 07.03.2019. – Назва з екрану.

Полюхович Дмитрій Сенсационные открытия в Мурованых Куриловцах [Электронный ресурс] / Дмитрій Полюхович // веб-сайт: «U-Jew Проект Об'єдиненної Єврейської Общини України». – Режим доступу: <https://ujew.com.ua/sensacionnyie-otkrytiya-v-murovannyh-kurilovcah>. – Дата просмотра 03.03.2019. – Название с экрана.

Пустиннікова Ірина Їдьте і дивіться поки не пізно. Маршрут палацями Поділля [Електронний ресурс] / Ірина Пустиннікова // веб-сайт: «ТЕКСТИ.ORG.UA». – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/78788/Jidte_i_dyvitsa_pokyu_ne_pizno_Marshrut. – Дата перегляду 11.03.2019. – Назва з екрану.

Ревуцький В. Народжені красою [Електронний ресурс] / В. Ревуцький // веб-сайт: «Муровані Курилівці». – Режим доступу: <http://murkur.in.ua/rizne/istoriia/377-narodzheni-krasoiiu.html>. – Дата перегляду 05.03.2019. – Назва з екрану.

Ташлыков С. Л. Чихачев [Электронный ресурс] / С. Л. Ташлыков // веб-сайт: «Большая российская энциклопедия». – Режим доступа: https://bigenc.ru/military_science/text/4687400. – Дата просмотра 09.01.2019.

Тітовська Анна На Вінничині сільські діти ходять до розкішного палацу [Електронний ресурс] / Анна Тітовська // веб-сайт: «ТСН». – Режим доступу: <https://tsn.ua/ukrayina/na-vinnichchini-silski-diti-hodyat-na-uroki-do-rozkishnogo-palacu-322403.html>. – Дата перегляду 09.01.2019. – Назва з екрану.

Дякуємо за увагу!

Матеріал зібрала та впорядкувала

Бондар О. І., бібліотекар I кат.

Науково-технічна бібліотека

Вінницького національного технічного

університету

library@vntu.edu.ua

2019 р.

